

SPRING 1988

АНАБАЗИС

НА
ВА
СА
СИ

Засуд Дем'янюка — найбільша помилка в історії Ізраїля та свідчення про глибоку кризу в цій країні.

Ця помилка може стати катастрофою, коли присуд буде затверджено, — каже Рут Окунева, Ізраїльтянка.

(Більше на цю тему — стор. 19)

**НЕМА НІЯКИХ Т.ЗВ.
ОБ'ЄКТИВНИХ ПЕРЕ-
ШКОД ДО ВИВИЩЕН-
НЯ Й УТВЕРДЖЕННЯ
НАНОВО ВЕЛИКОГО
НАРОДУ, ЯКИЙ МАВ
ПОРАЗКУ.**

ЮРІЙ ЛИПА

**УВАГА!
НОВІ УМОВИ
ПЕРЕДПЛАТИ
«АНАБАЗИСУ»!**

З М І С Т

«Перестройка» в «Анабазисі»	4
Валентин Мороз. Чи ми нормальні?	5
Євген Сверстюк. Виступ 5-го червня 1988 р.	10
«Товариство Лева»	13
Олесь Гончар. Виступ 8-го квітня 1988 р.	14
«Драбина до неба»	16
Р. Окунева в обороні Дем'янюка	19

SUBSCRIPTION FOR 1988

**CANADA \$14.00 (Canadian)
UNITED STATES \$12.00 (U.S.)**

all others:

**BY BOAT \$12.00 (U.S.)
AIR MAIL \$16.00 (U.S.)**

NAME

ADDRESS

**Всю кореспонденцію (лист, чек, пакунок)
просимо адресувати на:**

**VALENTYN MOROZ ANABASIS
23 ARMADALE AVE.
TORONTO, ONT.
M6S 3W7
Canada
Tel.: 416-767-6862**

АНАБАЗИС

ANABASIS
Ukrainian Magazine

BECHA 1988 Pík IX
Ч. 1 (31)

Toronto, Canada

Price \$ 3.00

Виходить чотири рази на рік
QUARTERLY

DATE OF ISSUE:
MARCH SPRING 1988

Publisher — VALENTYN MOROZ

Редагує Колегія

ISSN 0824-3557

Second class mail registration number 5730

Підписані статті висловлюють точку зору автора,
а не редакції.
Надіслані рукописи не повертаються.
Редакція застерігає за собою право скорочувати статті
та виправляти мову.

Всі права застережені.
Copyright

Передруки дозволені за поданням джерела

«ПЕРЕСТРОЙКА» В «АНАБАЗИСІ»!

Шановний пане В. Мороз!

Висилаю двадцять доларів на фонд радіопередачі. Бажаю Вам дальших успіхів. Також хочу запитати, що є з «Анабазисом»? За минулий рік я дістала лише один журнал.

Остаюсь з належною пошаною, —

Людмила Остринська

Перестройка! Кажуть, що в Україні і скрізь на Сході, тепер великі зміни. Що ж, побачимо, як воно там буде. Але в «Анабазисі» — перебудова! Напевно! Або, як кажуть тепер Українці, — definitely.

Практика показала, що в умовах етнічної групи журнал мусить підлягати певним тенденціям.

Перша — він мусить опиратися на певну касу — партійну, групову, церковну, фундаційну тощо. Існувати просто з передплатників журнал в діяспорі не може — надто їх мало.

Друга — журнал не може бути «грубим». Тепер ніхто не має часу на довге читання. Цивілізація, в якій живемо, не є читаючою. Люди проводять цілий день, дивлячись на телевізю, слухаючи радіо — але для читання хочуть мати щось не довше за 10 хвилин. (Винятком є хіба що «Гарліквін-романси»).

Усвідомлення цього факту привело нас до ідеї створення *Радіопроект*, і фундації для нього — *Century Fund*.

Це буде природний дует, і природне співіснування: радіо та журнал. *Century Fund* і «Анабазис». Віднині «Анабазис» стає офіційним органом радіопроект і фундації *Century Fund*. Він буде бюлетенем фундації, в якому ви завжди знайдете звіт про фінансові справи, інформацію про години пересилань радіо «Євшан» в Україну; словом — «усе про радіо».

По суті «Анабазис» уже став органом фундації. Не раз наші жертводавці присилають пожертву на радіо, а на чекові пишуть «Анабазис». Або, навпаки. Лист, надрукований вище — дуже символічний. Жертводавець з Австралії вибачається, що вислав пожертви на *Century Fund* і «Анабазис» в одному чекові. Не мусить вибачатися. Навпаки: ми вдячні йому, що підказав добру ідею.

Другий лист, надрукований вище, говорить про пекучу проблему: «Анабазис» виходить з запізненням. У чому причина? Поява Фундації і радіо «Бумеранг» —

Високоповажаний Пане Мороз!

На жаль, я не маю можливості слухати Ваші радіопередачі на протилежній стороні земної кулі, але я вірю, що Ви робите добре діло, варте всесторонньої підтримки. І тому висилаю Вам свій дарунок на Фонд Століття: 100 канадських дол., а решта на покриття боргу за ті примірники «Анабазису», що можливо вже десь подорожують в напрямку Австралії. Вибачаюсь, що на дві різні цілі висилаю один чек.

Ф. Миколаєнко,
Австралія

Контакт» в Торонті, і радіопроекти «Євшан» в Україні (тричі на тиждень) — все це різко збільшило брак часу. Практика показала, що обсяг «Анабазису» мусить бути не більшим 20 сторінок. Лише при цій умові він буде виходити регулярно і вчасно. І це — третя тенденція. Вона називається просто й ясно: *Гроші*. Кошти друку і видання не просто зростають, а катастрофічно зростають. І тому — хочеш-не-хочеш — обсяг журналу мусить бути меншим.

Зменшення обсягу не означає зменшення змісту. Просто будемо давати найсуттєвіше. Лінія «Анабазису» не зміниться. Наш напрям визначався і буде визначатися двома словами: *Лицарі Святослава*.

Не подумайте, боронь Боже, що в «Анабазисі» будуть тепер лише цифри і заклики до пожертв. Він буде таким, як і був: стаття на початку, матеріяли з України і все інше. Лиш трохи «потоншає». Що ж, це голос часу. Грубі тепер не в моді; калорій бояться більше, ніж «ейдсів». Що вже казати, коли навіть жінки московських царів потоншали. Порівняйте, наприклад, жінку Горбачова з жінкою Хрущова, або й навіть Громика. Що ж, «Анабазис» іде за модою.

Ціна передплати й продажу теж «потоншала». Відтепер річна передплата «Анабазису» зменшена до 14 кан. дол. або 12 амер. Кожному, хто пожертвував 100 дол. і більше річно на *Century Fund*, журнал висилається безкоштовно цілий рік. Кожний, хто пожертвував 50 дол. на *Century Fund* річно, може отримувати «Анабазис» зі знижкою: 10 кан. дол. на рік або 8 амер. Звичайно, можна передплатити «Анабазис» і без пов'язання з Фундацією. Ціна окремого числа — 3 дол. кан., або 2.75 дол. амер.

Всі нові умови передплати вступають в силу з наступного числа.

Відтепер «Анабазис» буде виходити регулярно.

УВАГА! НОВІ УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ «АНАБАЗИСУ»!

Річна передплата з наступного числа:

Канада — 14 дол. кан

ЗСА — 12 дол. амер.

Інші країни — 12 дол. амер.

Повітряною поштою — 16 дол. амер.

Кожний, хто пожертвував 100 дол. і більше річно на Century Fund — отримує «Анабазис» безкоштовно цілий рік.

Кожний, хто пожертвував 50 дол. на Century Fund річно, може отримувати «Анабазис» зі знижкою: 10 кан. дол. на рік, або 8 амер.

ВАЛЕНТИН МОРОЗ

ЧИ МИ НОРМАЛЬНІ?

Чи ми нормальні?

Як? У якому аспекті? З точки зору психіатра?

Ні, мова не про це. Хто нормальний, і хто ні з точки зору психіатра — це справа заплутана. Дуже старий жарт: у психіатричній лікарні сидить коло фонтану пацієнт, закинув у воду вудку і ловить рибу. До нього підходить психіатр і питає бадьорим голосом:

— Ну що, бере?

А пацієнт повернувшись до нього голову й каже:

— Ти що, варіят? Де ж у фонтані бере?

От і спробуй розібратися, хто з них мудрий, а хто дурний. Мова про інше. Ми — це українська діаспора. Система українських чинників поза межами України, на Заході. Чи ми є нормальним компонентом структури Заходу, — тієї структури, в якій живемо?

Ось стаття в журналі «Наш голос». Заголовок: «Чому мало вісток про СКВУ?» Автор пише: «Дивно вражає факт, що чомусь досі, крім репортажів про наради Секретаріату і Президії СКВУ, не було аналітичних статей про СКВУ і П'ятий конгрес (...). Чому дотепер немає аналітичних статей про СКВУ?»

Дійсно: як же з тим СКВУ? То ж наш світовий український центр. Не треба довго дискутувати, яку ключову роль грають подібні центри. Але... розмов про нього не чути. Оголошено, що 5-ий конгрес СКВУ буде в кінці листопада 1988 року в Торонті. Це — офіційне повідомлення газет. Стривайте... Але ж перед тим було таке саме повідомлення, що 5-ий СКВУ відбудеться в лютому 1988 року. Лютий давно минув. Дата Конгресу перенесена. Але ніхто не питає: чому? Більше того, ніхто навіть не помітив (1?), що дату перенесено. Здається, що якби і в листопаді Конгрес не відбувся, то... теж ніхто не помітив би і не слитав

би: «А де ж СКВУ? То ж я читав, що він має бути саме тепер». У чому причина такої байдужості; точніше: мертвої байдужості? От я живу в тому таки Торонті, де має відбутися Конгрес. Зустрічаю регулярно сотні Українців. І ще ані разу (не перебільшення!) не чув ні від кого хоч би слово про СКВУ!

Про все говорять. Про зустріч Рейгена з Горбачовим, про «економічний самміт» прем'єр-міністрів. Про бої в Нікарагуа й Афганістані. А от про СКВУ — ні слова... Отже, це мусить бути в уяві людей щось нереальне; щось таке, що не належить до реального, вагального світу.

Чи має таке уявлення під собою здорову основу?

Поміркуємо...

Після прибуття на Захід мені до рук потрапила товста книга із заголовком «Перший СКВУ. Матеріяли». Я з задоволенням хапнув її. От, думаю, цікаво довідатися про що говорилося на Першому СКВУ, які були дискусії, про що, хто був за і хто проти. Гортаю...

«Заяви й привіти»,

«Відкриття Конгресу. Молитва».

Привітальне слово...»

Маніфестація і бенкет».

«Резолюції».

Оцим і заповнена уся книга. Того, чого я шукав — не знайшов. Молитву я маю в молитовнику — для неї не варто було видавати таку книгу. Деклараціями заповнені всі етнічні газети. А де ж стенограма Конгресу? Чи, як ми тут кажемо — рекорд? Ось я отримую кожен день брошуру під назвою «Debates of the House of Commons» (Дебати Канадського Парля-

менту). Тут записане кожне слово, мовлене за день у парламенті. Не лише промови, — навіть вигуки з залі (часом не дуже чемні) — все, все є на папері. Чогось подібного я чекав і від книги «Перший СКВУ». Так би й мало бути. В умовах бездержавности СКВУ є нашим парламентом. Із своїми групами, проблемами й дискусіями. Часом дуже гострими, — що ж, це нормально. Але все це соромливо сховали. На папері — лише резолюції. То я їх знав і до Конгресу.

А зрештою: як зарекордувати ці дискусії, коли вони відбувалися... не в залі? Як? Не в залі? А де ж? Виявляється — за лаштунками. На секретних нарадах. На останньому конгресі дуже гострим бул питання, приймати чи не приймати до СКВУ оцю Украду з Америки, що відділилася від УККА? Справу якось полагодили і принесли до залі резолюцію: прийняти. Поставили на голосування. Всі — за. З одним винятком: встав делегат із Австралії і каже, що австралійська делегація — проти. Ну що ж, звичайна процедура: хтось за, хтось проти. «Одноголосно» буває тільки в Москві. (Та й там вже цей порядок ламається). І тут раптом зривається з крісла один з делегатів (відомий етнічний лідер в одному з міст Америки) і кричить: «Не записувати їхнього 'проти' до протоколу! Всі за — одноголосно!» Як? Делегати не мають права голосувати проти? Лиш за? Делегати голосували проти, а до протоколу буде записано «за»? Що це: Торонто чи Москва? Хто ж цей крикун? Голова колгоспу? Ні, він — адвокат... Правник? Невже? Де ж він черпав поняття про право? В Америці — чи на Кубі? Не там і не там. Він черпав поняття про право в етнічному гетті. О, в нормальному американському суді він має нормальне уявлення про право. Але в залі етнічного конгресу — то вже інша річ. І тут постає питання: якщо на СКВУ можливі такі вигуки — щось взагалі негаразд із самою базою, на якій стоїть цей орган. А дійсно: на якій базі створено СКВУ? Ось автор статті в «Нашому Голосі» пише так: «На Конгрес треба прийти приготуваними й зорганізованими». Як це — «прийти»? Я дійсно можу в Торонті прийти пішки до залі Конгресу — то не так далеко. То значить, треба лише просто прийти на Конгрес, і можна бути делегатом? Як стати делегатом конгресу? Хто має на це право? Мабуть, делегатів обирають? Ми ж у вільному світі? Який же порядок виборів до СКВУ?

Отут-то і виявляється, що цього вам ніхто не скаже. Про це говорити не хочуть. Звичайно, є правильник в канцелярії СКВУ, де описано порядок виборів делегатів на Конгрес. Але жодна дискусія про правильник (чи дійсно правильний він, чи неправильний) ніколи на сторінки преси не потрапляє. Про це дізнатися важче, ніж про місце розташування советських ракет в Сибірі. Тут панує тверда і міцна логіка закритої групи — ще твердіша, ніж в сіцилійській мафії старих часів, ще твердіша, ніж у Фіделя Кастро на Кубі.

Припустимо: я хочу бути делегатом СКВУ. Членом українського парламенту. Як цього досягти?

Така сама процедура, як і на канадських виборах? От коли б я хотів бути кандидатом у члени канадського парламенту — процедура ясна. Перше: мушу мати підписи такої-то кількості людей під своєю аплікацією. Це не біда — маю вдвічі більше. Друге: потрібно внести таку-то суму. Теж не біда: як не вистачить на моєму конті, то зберемо з добрих знайомих. А далі — змагання, як на стадіоні. Хто наблизить першим, той і стане членом парламенту. Звичайно, я можу й не виграти. Що ж, це і є гра. Тут уже, як у козака Голоти з Татариним: ану, виходь! Побачимо, чий Бог сильніший, і кого Бог більше любить.

Отак виглядають канадські вибори, і взагалі вибори на Заході. Мабуть, вибори на СКВУ такі самі? Е-е, не спішіть перед батька в пекло. Виявляється, делегатів на СКВУ вибирають не живі, конкретні люди, а організації! Як то? А коли я не належу до організації? Це ж моє право: належати чи не належати. Уявімо, що на наступних канадських виборах (мабуть, у жовтні будуть) раптом повідомили: право голосу має лише той, хто належить до організації. Канадець, напевно, подумав би, що це жарт.

Часом нарікаємо, що Захід нічого не знає про українські справи. А може й добре, що не знає... Бо коли б дізналися, як обирають делегатів на СКВУ, то запитали б: Чи ви нормальні? У вас на виборах немає принципу «одна людина — один голос»? То чому ж ви тікали від Сталіна до демократії, коли й досі живете сталінськими принципами? Вас таки треба запакувати у вагон (як колись, по війні) і відіслати назад, «на родину». Бо ви сталінську «родину» носите в собі, хоч і тікаєте від неї!

Чи ми нормальні?..

Ну добре, делегатів обирають організації: стільки-то членів від крайової, стільки-то від світової. Все описано виразно й ясно. Але спочатку два маленькі питання. перше: який відсоток Українців є в організаціях? Не маємо точної статистики, але всі знають, що велика більшість Українців є поза тими організаціями, що мають право обирати делегатів. Значить СКВУ не є репрезентантом всіх «вільних Українців», а лише привілейованої групи. Але ж привілей — це антипод демократії! Один з підручників історії на Заході так і називається «Privileges and democracy». Привілей у розумінні західної людини — це щось із середньовіччя. Як же може прийняти нас це суспільство за своїх, «нормальних»? Воно ж живе уже кілька століть твердим поняттям про те, що кожний індивід може підняти руку й проголосувати. І Друге. Скільки членів нараховують українські організації? Мільйон? Два? (Нас же нібито три мільйони в діаспорі). Кожний розуміє, що це жарт. Рахунок тут на сотні, у кращому випадку — на тисячі. А добра половина наших організацій (будьмо щирими...) може порахувати своїх членів на пальцях... «Соціалістична партія» Панаса Феденка (вже покійного) нараховувала... трьох членів (!!) Про це навіть писав «Перець» з Києва. Є партія (не будемо їх називати й засмучувати: вони ще живі), яка складається в Америці з... двох осіб, — дуже,

дуже немолодих. І от один з них був делегатом на всіх СКВУ, і до того ж робив багатенько «нойзу». А репрезентував лише свого товариша... І себе. Ну, ще кількох членів цієї партії можна нашкрєбти десь у Канаді; якщо понишпорити на інших континентах — це півтузина. Але якщо скинути черевики, то всі вони умістяться на пальцях рук і ніг. І ця партія посилає делегатів на СКВУ.

Чи ми нормальні?

Є в Канаді українські парафії, що нараховують по тисячі й більше членів. Але вони не мають права посилати делегатів на СКВУ. Чи хтось задумувався над цим ідіотизмом: дві тисячі людей, при тому організованих (парафія — це об'єднання) не посилають нікого на СКВУ. А двоє людей, що вважають себе «партією», можуть посилати.

Чи ми нормальні?

Тобто: чи вважатиме нас за нормальних той світ, у якому живемо? Чи буде сприймати нас поважно? А це ж головне: заслужити авторитет людей, серед яких живеш, і які визначають лінію цього життя.

Нормальна логіка каже: Один Українець — один голос. Скажімо: тисяча Українців обирає одного делегата СКВУ. Все просто і ясно, як у нормальному світі. Виставляй кандидатуру, шукай прихильників, здобувай симпатії. Словом — умій випрати. При такому принципі життя висуває наверх здібніших і відсіює менш здібних.

Але такого принципу бояться, як вогню, деякі «батьки народу». Тепер вони мають монополію і призначають самі себе делегатами. І цей привілей забезпечено їм без кінця, аж до смерті. А коли дійсно вибирали б? Чи їх би вибрали? Вони добре знають, що ні. І тому хочуть усе вирішувати без вибору, за замкнутими дверима.

Можуть сказати: ну добре, а кого ж вважати Українцем? То ж так неясно в умовах Канади чи Аргентини... Хто має право голосувати?

Дійсно, це питання непросте. Але, як каже жидівська приказка, з кожної безвихідної ситуації є щонайменше два виходи. Ось один з можливих варіантів. Кожний, хто хоче брати участь у виборі делегатів, мусить зареєструватися і заплатити грошову вкладку. На це можуть заперечити: при такому підході Візенталь пришле мільйон «своїх» хлопців, і всі вони скажуть, що вони Українці, бо народилися в Києві, чи в Хацапетівці. І таким чином СКВУ дуже скоро опиниться в руках «своїх» Українців. (Як у Гоголя: Тарас Бульба питає Янкеля, чи він бачив наших у Дубні. На це Янкель відповідає: ну, ну, бачив наших: Мошка, Гершка, Менделя). І все ж ситуацію розв'язати легко. Кожний мусить принести доказ, що він Українець. Який? — А от який. У кожній країні є перепис (census). Кожний, хто при державному переписі записав себе Українцем, має право вибирати делегатів на СКВУ. Ясна ідея? Треба принести офіційне посвідчення, де написано, що такий-то заявив себе Українцем при переписі. Отут вже обманути не так легко. Одна річ назвати себе Українцем, висту-

паючи в українській залі перед виборами. Але зовсім інша річ — назвати себе Українцем в державній статистиці. Що ж, нехай візенталеві хлопці з Нью Йорку зробилять це. Тоді не вони нас, а ми їх перехитримо. Бо коли статистика покаже мільйон Українців у Нью Йорку — тоді Америка подивиться на нас зовсім інакше. Тоді в Нью Йорку мусили б поряд з еспанськими з'явитись і школи (гай-скулз), де викладається українською мовою, і т.д.

Але знову ж таки: цього найбільше бояться деякі люди з українського естаблішменту. О так, вони називають себе Українцями, коли мають справу з українськими кастомерами. Але назвати себе Українцями в державній статистиці? То вже справа інша. Що ж, тут би нарешті прийшов нормальний поділ. Ми нарешті побачили б, хто дійсно вважає себе Українцем, і хто приходить до нас лише тому, що хоче мати українських кастомерів.

Ясно, що при запропонованому нами принципі деякі «батьки народу» не то що не потрапили б у делегати СКВУ, але навіть не брали б участі у виборах. Що ж, баба з воза — коням легше. Ми не вважаємо запропонований тут варіант єдиною можливістю. Це лише приклад розв'язки. Таких варіантів знайдуться десятки, — аби ми хотіли шукати.

І ще одна проблема розв'яється при запропонованому нами варіанті. Це проблема терору й шантажу. Хоч офіційно вона зветься «узгодженням». Ми вже згадували на початку статті, що на СКВУ (чи в КУК) по суті ніщо не голосується. Все спочатку «узгоджують» десь у секретній кімнаті, а потім «одноголосно» приймають в залі. Чому так? — Інакше, виявляється, не можна. Бо коли на конгресі УККА почали голосувати, то меншість, яка програла, відколослась і сформувала Уккраду. І тепер є дві українські центральні в Америці. І через те вся праця СКВУ йде під постійним страхом: будь-яка група може відколоситися і... тоді буде два СКВУ. Тобто — ані одного. І тому кожна група, що вважається більш-менш вагомою, має можливість без кінця тероризувати і шантажувати СКВУ, загрожуючи розколом. І тому ні одне важливе питання не може бути розв'язане нормально, тобто голосуванням. Замість відкритої, вільної дискусії, де якраз і народжуються найцінніші ідеї, справу затягають у якісь мишачі нори. І люди, що роблять це десятиліттями, теж виробили в собі мишачий спосіб думання і поведінки. Це не особи, що вибились наверх у вільній конкуренції кращих і найкращих. Їхні позиції тримаються на якихось давніх анейомствах, — або ще з передвоєнного Львова, або з якогось післявоєнного Міттенвальду. Усі вони, як правило, між собою на «Ти» (Ромцьо, Славцьо...), навіть якщо їй належать до різних таборів. Ромцями й Славцями світову політику не зробиш. Для того треба Ярослава, і то Мудрого, як в XI-му сторіччі. Або Романа Галицького з XII сторіччя. Такі в мишачих норах не виховуються. Такі виростають у широкій, вільній конкуренції, де є простір, щоб розмахнутися для удару.

Як же обійти цей шантаж і терор? Дуже просто. Коли СКВУ буде вибиратись людьми, а не партіями, то відкол цих партій від СКВУ не матиме жодного значення. Кожний буде делегатом від такої-то округи, а не від партії. Якесь партія піде геть з СКВУ? Їй скажуть: з Богом, Парасю, поки люди трапляються. Коли б, скажімо, ліберальна партія вийшла геть з канадського парламенту — кого б вона покарала? Лише себе.

Повторюємо: В такому варіанті СКВУ був би репрезентантом українських людей, а не партій. І самі партії на площині СКВУ втратили б будь-який сенс. Це не означає, що в СКВУ не було б жодних груп, а лише маса, як на футбольному стадіоні. Групи були б. Кожний делегат хотів би, щоб його вибрали і формував би свою політику так, щоб сподобатися виборцям. Утворилися б лоббі-групи, сформовані навколо реальних сьогоднішніх інтересів, а не навколо проблем передвоєнного Львова. І ці лоббі-групи мусили б робити те, чого хоче українська людина. Бо інакше програли б наступні вибори.

Скажімо: чи міг би такий СКВУ ігнорувати демонстрацію в обороні Івана Дем'янюка 20 березня цього року в Торонті?

Сучасний СКВУ повністю зігнував цю демонстрацію. Звичайно, люди були незадоволені й казали, що СКВУ, який не бере участі в такій акції, не має причини для існування. Але теперішніх керівників СКВУ це знісильки не турбувало. Люди їх не вибирають, і від опінії української людини вони не залежать. Ясно, що коли б СКВУ вибирали, то студент Борис Сазанський, що був душею й мотором акції 20 березня, виграв би вибори проти будь-кого з теперішніх керівників СКВУ. Тоді справа вирішувалася б дуже просто: ти боїшся боронити Дем'янюка? То встань з цього крісла і дай місце іншому. Ми хочемо такого президента СКВУ, який не боїться боронити Дем'янюка.

Правда, заради справедливості необхідно сказати, що СКВУ просто не має часу займатися судом Дем'янюка. Він має інший суд. Вибачайте: «трибунал». У Брюсселі. Там судять Москву за голод 1933 року. Все йде добре з тим «трибуналом», лиш одне неясно. Ну добре: всі визнають, що Москва винна. І що ж тоді? Чи ми можемо повісити Горбачова так само, як Ізраїльтяни Дем'янюка? Дехто радить кращий спосіб: коли Горбачов знову приїде до Вашингтону — спіймати його і насипати на хвіст соли. І його Раїсі так само. Ото і все, що ми можемо зробити.

Річ ясна, той «трибунал» може мати велике значення, але тільки при одній умові: коли про нього повідомлять десятки газет, телевізій, радіо. Цим і не пахне. Була випадкова замітка в «Торонто Сан» — ото і все. У зверненні до жертводавців сказано, що на той «трибунал» необхідно зібрати мільйон доларів. Ми не проти: нехай зберуть два. Наша позиція така: коли збирають, жартом кажучи, навіть на щось дурне — ми не критикуємо. Бо як відучаться давати на дурне — не дадуть і на мудре. Якщо жертвенність зникне —

відродити її не так легко. Тільки ж ми хочемо, щоб той мільйон дав продукцію. Добру статтю в газеті треба купити. КУК уже має практику платних реклам в канадських газетах. Українська католицька церква купила чотири сторінки в газеті «USA Today». Такі речі коштують від сто тисяч і вище. Оце й треба зробити: купити десять статей у десяти найважливіших газетах світу, по сто тисяч кожна. Це дасть користи більше, ніж десять трибуналів.

А покищо «трибунал» без кінця літає з Брюсселю до Торонта, а з Торонта до Нью Йорку. Процедура суду в основному виглядає так: один 80-річний український емігрант розказує другому 80-річному емігрантові, що Москва погана, а ми добрі. А потім той починає розказувати тамтому.

Суд іде так легко, коли нема підсудного... І коли це тільки забава... СКВУ не мусить видумувати «трибуналів». Він є готовий — в Єрусалимі. Це дійсно не суд, а трибунал — як у Сталіна. Чому б «судді» з Брюсселя не переїхали до Єрусалиму? Еге... Там треба було б боротися, а не бавитися. І можливо ризикувати.

Е, ні, краще битися з паперовим тигром.

Від реального трибуналу в Єрусалимі втекли до Брюсселю, на шапінг-голідей...

* * *

Всюдисуща Віра Ке, що бродить від одного українського з'їзду до другого із своїм фотоапаратом, принесла з минулого СКВУ унікальний «шат». На знімці — троє наших дуже високих рангою достойників в залі конгресу. І всі троє — мирно дрімають. Що ж, хто спить — той не грішить... До того ж вони немолоді... Ясно, що такий СКВУ ніхто не помічає, і ніхто про нього не говорить. От коли б СКВУ дійсно вибирали (і то не «організація», а люди!) — тоді б ніхто не дрімав і ніхто не був би байдужим. Дрімучий просто не мав би шансів виграти. І коли б СКВУ був перенесений з лютого на листопад — це помітили б усі. Усе завирувало б, зашуміло б: чому перенесли? Кому це вигідно? Що це за гра? Яким способом вони хочуть нас обманути і т.д. Словом — було б живе життя. Такі передвиборні кампанії були б чудовою школою виховання, і нагодою згуртування, і імпульсом до активності; словом, збудили б зі сну. Скільки нових Українців ми знайшли б — тих, чий батьки колись стали Смитами і Бейкерами! Ми б їх переконували, що вони Українці, тягнули б до голосування. Чи я Українець — чи я Канадець? Це заставило б думати. Турбуватися. Будувати.

Словом — у такому випадку ми жили б нормальним демократичним життям Заходу і були б нормальним, повноцінним компонентом цього світу. Світ Заходу відразу б це помітив і прийняв нас за своїх. А це означає, що наші шанси зросли б у багато разів.

Тут ми дійшли до суті. Погляди, висловлені у цій статті — то не амбіції людей з молодших поко-

лінь, які відчують, що легко виграли б у боротьбі з теперішніми керівниками, якби дійшло до нормального вибору і нормальної конкуренції. Ідеться про щось більше: шанси українства. Покищо наші структури на зразок СКВУ є для Заходу чимось абсолютно чужим, із світу Сталіна й Гітлера. Захід дивиться на ці структури мов на якесь фантастичне «ІТІ» з величезною головою і маленькими ніжками, що прилетіло з іншої планети; як на дивну рослину, що впала з місяця і не має жодних шансів пустити коріння на Землі. Що ж, Захід і для такої рослини має якусь мізерію, якись крихти у вигляді різних етнічних «грентів» і подібних цяцюк. Все це — як школа для недорозвинутих дітей (Retarded Children). Їм ніхто не кажуть, що вони недорозвинуті. З ними всі чемні; але ж усі знають, що це не є нормальна школа. Реальні ресурси і шанси Заходу пропливають мимо, і ніколи не потрапляють в наші канали.

* * *

«Чому мало вісток про СКВУ?». А чому б мало бути багато? Тут точно так само, як в тому совітському віці. Йде маніфестація (офіційна) в Києві 7-го листопада (совітське свято. І раптом хтось почав розкидати летючки! Тут побігла міліція і КГБ в цивільному; схопили того, що розкидав летючки. Принесли й летючки, — ану, подивімося, що за пропаганда? Дивляться на летючку, а там... голий папір... Нічого не написано... Вони вже трохи й розгубилися: про

що ж з ним говорити, коли нічого не написано? Питають його:

— Слухай, ну... а чому ж нічого не написано?

А він їм каже:

— А що писати? Люди й так все знають...

Отак і з СКВУ: чим тут цікавитися? Люди й так знають, що буде: панахида коло Онтарійського парламенту. Мій сусід (Франко-Канадець з походження) каже:

— Ну, добре, я розумію, що на маніфестації Голоду 1933 року ви мали панахиду коло парламенту; це 7-мільйонна трагедія. Хоч, правду кажучи, трохи дивно: панахида коло парламенту... Вона мала б відбутися в церкві; а коло парламенту — нормальне віче з промовами. Але чому ви й на святі Тисячоліття 12 червня робили панахиду коло парламенту? Я ж так розумію, що це радісне свято: Тисячоліття хрищення України? Для чого ж тут панахида? Чи може ви шкодуєте, що прийняли християнство?

Французи мають гумор. Ми — не завжди. Але того дня і я був у доброму гуморі. Я відповів йому:

— Бачиш, друже, у московській армії є приказка: коли щось неясно — лягай спати. Ми робимо точно так само. Коли натрапляємо на якусь перешкоду і її треба перебороти, тобто **попрацювати**, — ми беремось за кадило і починаємо панахиду.

* * *

Отже: ба-а-а-й! До зустрічі коло Онтарійського парламенту, на панахиді.

ЖИВА ЛІНІЯ З УКРАЇНИ

Вводимо нову рубрику: «Жива лінія з України». Тепер події на Вкраїні розвиваються все швидшим темпом. Виступ Євгена Сверстюка на святкуванні Тисячоліття в Києві 5-го червня, і виступ Олеся Гончара на ювілей його 70-річчя — два найцікавіші тексти, що прибули останнім часом з України. Вміщуємо обидва.

Ясно, що у виступі Гончара зустрінемо стан-

дартні фрази про «дружбу з великим російським народом» тощо. Це неминуче в його ситуації, і кожен це розуміє.

Цей виступ, переданий телевізією по всій Україні, привернув увагу людей чимось іншим: гарячим закликком боротися за права української мови та ідентичності взагалі.

ПРО СВЯТКУВАННЯ В КИЄВІ ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИЩЕННЯ УКРАЇНИ

У неділю 5 червня біля пам'ятника св. Володимира в Києві відбулося урочисте святкування тисячолітнього ювілею християнства на Україні. Свято, в якому взяло участь кілька сот людей, влаштував Український Культурологічний клуб.

Під магнітофонний запис церковних дзвонів люди ставили біля підніжжя пам'ятника воскові свічки. Так само в магнітофонному записі почалася Божественна літургія. Проте невдовзі після початку літургії уповноважений Комітету в справах релігії Сікорський

попередив голову клубу С. Набоку, що учасників буде притягнуто до кримінальної відповідальності, якщо вони не припинять слухати Службу Божу, хреститися і ставити свічки до пам'ятника кн. Володимиру. Бо за законом, мовляв, заборонено прилюдно пропагувати релігію.

Службу Божу припинили. З коротким словом

від імені Ради клубу до присутніх звернувся Сергій Набока, пізніше член Ради клубу Олесь Шевченко прочитав скорочений текст звернення Папи Іоанна Павла II до учасників IV синоду Української Католицької Церкви. Молоді учасники святкування читали релігійні вірші Григорія Сковороди, Тараса Шевченка, Павла Тичини.

ЕВГЕН СВЕРСТЮК

ВИСТУП НА ГРОМАДСЬКОМУ СВЯТКУВАННІ 1000-ЛІТТЯ В КИЄВІ 5 ЧЕРВНЯ 1988 РОКУ

Дорогі брати і сестри!

І на нашій вулиці свято. Святкуємо тисячоліття хрищення Русі — тут на наших українських горах у нашому священному Дніпрі.

Це не дата, а свято — всенародне і всевітне, бо від цієї благословенної події починається наше духовне народження і наше самоусвідомлення як живої гілки на вічному дереві життя духовного.

Нам би благовістити те свято у всі дзвони київських церков, як нагромаджену радість свят наших предків на тисячолітній дорозі пізнання Євангелія. Від таїнства хрещення почалась наша дорога до джерел біблійної історії, а відтак до історії власної. Недаром же наші літописи починаються від створення світу, а наше літочислення — від народження Христа. Недаром Володимир Великий височить у нашій історії над віками.

Від 988 року починається повернення Київської Русі лицем до християнського світу, до християнських моральних і духовних цінностей — до культури, яка вже на той час проклала глибоке русло...

Навернення до християнства у нашій історичній свідомості починається ще від Христового Апостола Андрія Первозванного, що благословив Київські гори і поставив на них перший хрест.

Від того часу наші київські князі не раз ходили з перемогою на Візантію, але поверталися духовно подоланими, багато з княжих дружин — наверненими до християнства. Дух цього вищого світу був нездоланим. Він вкорінювався в наших предках ще задовго до княгині Ольги і князя Володимира. Ішов углиб і безповоротно.

Вже Ярослав Мудрий стає рівним серед володарів Європи, рідниться з короною Франції, Польщі, Норвегії, Угорщини... Софія Київська і Київсько-Печерська Лавра — свідки його мудрости і слави.

Важко повірити, але Суздальський літопис засвідчує, що в Києві XII століття було 600 церков і 18

монастирів. У всякому разі інтенсивність духовного життя в монастирях, розквіт духовної культури Київської Русі — це факт історії. На цьому вистояв український народ, попри руїни і пожежі храмів, попри навали орд і вічні війни владолубивих князів земних. З животворного джерела виростало могутнє дерево нашої духовности. Літописці, творці храмів, ікони книг, визнаних у всьому світі, церковні співи, якими славилась Україна, господарність і гостинність, якою славились наші предки, — все це походить від поетизації християнських ідеалів на українському ґрунті.

Хіба не промовистий той факт, що на найбільший філософ є релігійним мислителем, наш найбільший поет чи не в кожному творі розмовляє з Богом, а вихідці з України проносять серед інших народів релігійну ідею?

Українська духовність не була на службі у володарів світу. Вона жила в народі дух незалежності від тимчасових переможців на сцені історії. Вона підтримувала дух демократизму і християнські республіканські ідеали.

Сильні світу цього, так само, як і багаті, завжди були в полоні скарбів земних. Духовенство часто мало ту сму слабість людську. Вони ставили Церкву собі на службу — і тоді народ волів покидати ту Церкву разом з її владиками.

Історія світу, історія нашого народу була б зовсім іншою, якби володарі, світські й духовні, ставили скарби небесні вище над скарби землі. Якби Брестська унія 1596 року забезпечила справді християнську рівність двох глибоко споріднених народів, це була б наймогутніша цитадель духа на сході Європи. Якби наша Переяславська угода з Росією в 1654 році пішла справді на зміцнення держави християнської, яка тримала незалежну хоругву православ'я проти мусульманського моря, що вже затопило ієрархії Константинопольську, Єрусалимську, Антиохійську, Александрійську — якби так, як марили наші

борці за віру предків — була б вільна, могутня спільнота православних народів — замість царської Росії — тюрми народів.

Росія справді з нашою допомогою підкосила Оттоманську імперію, але що з того, коли православну віру царі довільно використовували лише як знаряддя, а церкву поставили в кріпосну залежність. Що з того, коли український люд змушений був тікати від «єдиновірного» царя в державу «бусурман», бо там більше і волі, і людяности.

Був єгипетський полон, але не було духовної єдності в тих уніях... Були тільки прагнення фізичного поневолення.

В прагненні відбитися від чужих кумирів і чужої корисливості український народ шукав захисту під крилом Христа і культивував храм у душі своїй. Не маючи своєї держави, не мав і церкви, підтримуваної державою. Не було поставлене належне і єдине релігійне виховання.

Але духовний самозахист народу був такий сильний, що громада створювала братства і братські школи для християнського виховання.

Громада створювала протестантські церкви, які мали і мають велике поширення на Україні, але страждають недугою ізоляції.

Православна Церква протягом віків була нашою колицкою духовности, нашою школою краси і людяности, нашим національним прапором у боротьбі за право бути собою. Вона виявила мудру терпимість до вкорінених у народі прадавніх обрядів і звичаїв. В народно-пісенну естетичну стихію вона внесла божественну мелодію молитви і гимну, в народний живопис вона внесла елемент витонченої духовної краси, вона звеличала землю урочистою красою соборів і церков. Правду казали Володимирові послі: «В грецькій церкві найбільше краси...» В церковних співах переливається в душу небесна благодать. Правда й те, що грецька літургія найближча до мови Євангелія, що мова відправи в православній церкві в давнину була майже зрозуміла народові.

(Пропуск у тексті)

... Найбільшою руїною зазнала Українська Автокефальна Церква, що вирізнялася з Російської після краху імперії, але незабаром була засуджена за волю до самобутнього життя в традиціях нашого народу.

Російська Православна Церква несе на собі багатовікову спадщину вірного служіння царям. Разом з ними і вона зазнала катастрофи. Але й нині вона несе слово Боже — так само, як навіть іржаві труби проводять чисту воду джерел. Російська Православна Церква на Україні — це наша реальність. Вона має підтримку держави, яка ніяк не хоче відокремлюватися від церкви і прагне вести її то силою, то миром до природного відмирання... Сумлінно виконує державні доручення, регулярно поповнює Фонд миру, не сміє домагатися розширення своїх прав перед державою і не сміє посягати на виховання дітей в законі Божому.

Чи може і чи сміє вона нести велику тисячо-

літню спадщину християнства як релігії діяльної?

Важко переоцінити ту спадщину в українському народі — одному з найрелігійніших народів світу. Наша історія, наша етнографія, наша багатюща духовна поезія — все це говорить про народ... Як же могло статись, що внуки тих, що починали і закінчували свій день молитвою, а віталися іменем Бога, тепер довчилися до того, що лаються нерідко іменем Бога? Спершу зреклись віри батьків, а потім — мови батьків.

Не місяць і не зорі,
і дніти — мов не дніло.
Як страшно! — людське серце
До краю обідніло.

Тільки вона могла зміряти безмір страждань розіп'ятого краю і, прозираючи крізь завісу часу, тихо заголосила:

Проходила по полю,
У цій країні вмерти,
Де Він родився вдруге,
Яку любов до смерти.
Поглянула — скрізь тихо.
Бує дике жито.
За що Тебе розп'ято?
За що Тебе убито?

Вітер моторошного відчуження людини від своєї духовної суті уже тоді носився над полями, над квітами... Бо що ж інакше можуть значити слова Марії, зомлілої від болю:

— Христос воскрес!
— Не чув, не відаю, не знаю.
Не будь ніколи раю
У цім кривавім краю.

Все повторилось: цього радісного привіту уже не чули люди ні в 29-му, ні в 33-му, ні в 37-му, ні в 41-му...

Відвикали...

Даруйте сумний перелік дат на святі. Але мусимо якось зрозуміти нашу реальність — буяння дикого жита... Буяння черствої байдужості... Мусимо також зрозуміти феномен післячорнобильського світу, який наче зупинився і завагався над прірвою.

Люди відчули конечність оновлення...

І в житті, і в літературі з'явився чоловік, який творить молитву невідомому богові, ім'я якого не знає.

Стоїмо біля уламків знеціненого слова, відносної істини, осоромленого добра і фарбованої краси — як рибалка біля розбитого корита. І гадаємо: чи не починати казку спочатку...

Але де наш початок? Де загубилася нитка традиції, за якою дитина змалечку знала те, що нині має відкрити для себе вже після отримання диплому? І чи можна чимось замінити посів любові і страху Божого? Ідеальних поривань і віри? Самопошани і поваги до кожного, хто має образ і подобу Божу? Це нині — злободенні питання, перед якими стоїмо.

Наче в первісні часи, ми знову догадуємось, що суть усього ховається десь поза облудною види-містю. Але підійматися до віри дуже важко. Опуска-тися до безбожності — дуже легко... «Ломать — не строить...».

Хвилі радості — дні розплати.
А човен вже на риф жене.
Можна вже перейти всі утрати,
Відстраждати й спалити мости.
Можна навіть уже попрощатись.
Але як це по-людськи: ждати,
Хай ця чаша мине...
Тільки пам'ять — око за око!
Всі віки — тільки тьма в очах...
Як то треба злетіти високо,
Щоб узріти спасенний шлях.
Всепрощення і вселюбові,
Вільне слово надії — всіх
Марноту безконечних слів.
Але як по-земному глибоко:
Я приніс вам не мир — меча.
Все під сонцем, що жити хоче,
Поривається в цвіт і плід.
Його вітер життя толочить,
Його хвиля війни змиває,
Воно просто на брук лягає
І стікає потопом в рів...
Але де ті, що вільно хочуть
вмерти й стати сіллю землі?
Розкрутилось, зійшло з орбіти
І пішло у словесний ріст...
Скороспілі шкідливі діти
Розтоптали щось дуже просте
Загубили щось дуже давнє
І забули щось дуже вічне:
Все держиться на гранях віри —
Тонких струнах, які з основ
Живлять дух і проміння віри
Віри тої, що гори ворухить,
Що тримає на хвилях моря,
Що веде крізь безодні горя —
Тільки віри — на хвилях віри
Ожива всетворяща любов.

Відчуваємо дефіцит віри і правди. Прагнемо від-новити в собі і навколо себе світ, у якому можна поважати, в якому варто жити.

Мусимо нагадати собі, що маємо тисячолітню

християнську спадщину — з її джерелами, з її цінно-стями, і то не тільки матеріалізованими в камені й золоті, з її істинами, яких нічим замінити. Сурогати, творені навіть талановитою рукою, — не світять і не гріють.

Єдина дорога — до Джерела Віри Живої. Воісти-ну — навіщо та дорога, що не веде до Храму? Але в багатьох постає питання: до якого храму обирати дорогу? Слава Богу, маємо зараз значно полегшений доступ до книг Святого Писання. Відчуваємо велику спрагу і духовний голод, якого не відають нині зако-лисані в сітях споживацтва, неймовірного переситу люди Заходу.

Маємо просвітки надій...

Не маю великої довіри до людей, котрі за-гострюють давні суперечки різних християнських церков. Ці суперечки мали свої давні гострі причини і резони, які відійшли у минуле разом з пристрастями. Спроба їх оживити не йде від великої віри і щирої любові до Бога. Швидше, вона йде від резонів надто земних. Нині, в кінці XX віку, ми загубили багато цін-ностей. Хай же між загубленими будуть передусім чинники, що різнять і роз'єднують християнський світ. Адже нині багато молоді йде до віри взагалі — не від церкви, а від книги...

Якщо політики вже проймаються ідеями еколо-гічної, культурної, духовної єдності світу, то як же нині цього не розуміти людям, які моляться тим самим іменем Отця і Сина і Духа Святого? «Згода будує, а незгода руйнує». Може, нам бракує ентузі-язму і солідарности в будові Храму?

Постанова Другого Ватиканського Собору про екуменізм була воістину голосом мудрости, що йде від Святого Духа. Це з тих постанов, що мають не-ухильно втілюватись у життя в душі суворого часу випробувань. Ідеться ж не про те, щоб народи і громади зрікалися своїх традицій і обрядів в ім'я уніфікованої безвірної єдності... Свято берегти обряди, звичаї, традиції, але — стоячи на колінах перед Спа-сителем, який заповідав нам єдність і любов.

Визнаймо, що завжди була і буде велика взаємоповага між справді віруючими людьми різних церков — це перегук споріднених духом. Хай та їхня єдність стане прообразом для всіх. І хай наше свято — тисячоліття християнства буде святом єдності і початком нашого духовного відродження.

Слава Отцю і Сину і Святому Духові. Амінь.

UKRAINIAN ART CERAMIC CENTRE

2388 BLOOR STREET WEST

TORONTO, ONTARIO, CANADA

766-6691

M. KOPYSTANSKY

BLOOR JANE HARDWARE

БРАТИ МАЙДАНИ — ВЛАСНИКИ

2392 Bloor St. W.

Toronto, Ont.

Tel.: 769-3114

Різні господарські залізні товари і
зброя, кухонний посуд — металевий
шкляний і порцеляновий
Ключі тощо

Діду на Т.Р. Спр.

«Товариство Лева...»

Це — новий «неформальний» клуб у Львові, який поряд з Культурологічним клубом Києва робить велику працю в сучасних умовах бурхливого відродження українства.

Зокрема: «Товариство Лева» збило більше як 150 тисяч підписів під петицією, яка вимагає проголошення української мови державною. (Цифра — на

травень 1988 року; тепер підписів, річ ясна, більше. Мета — зібрати мільйон підписів і покласти на стіл Верховної Ради УРСР). Лише на сьогорічних гаївках зібрано 1,600 підписів.

Вміщуємо одну з листівок, які видало «Товариство Лева» до сьогорічних гаїв, що відбулися в Шевченківського Гаю.

**ОЛЕКСАНДЕР А. ЛАСЬКО
В. ARCH.
ПРОФЕСІЙНИЙ АРХІТЕКТОР**

Виконує плани на побудову хат, крамниць та комерційних закладів

Звертайтеся з повним довір'ям на тел. 767-4055

Швидко виконання, доступні ціни.

Виконуємо також ремонти, даємо поради в будівельних справах.

Адреса: 15 Cordella Ave., Apt. 4
Toronto, Ont.
M6N 2J7

СЛОВО ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

НА ЛІТЕРАТУРНОМУ ВЕЧОРІ В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

8 КВІТНЯ 1988 р.

НАЙПЕРШЕ дозвольте подякувати ректорові й колективу університету, всім учасникам сьогоднішньої наукової конференції, що була присвячена розглядові мості творчості. Університет своєю увагою виявив мені високу честь. Завжди хвилююсь, коли переступаю поріг університетського червоного корпусу, бо щораз думється про тих подвійників, що їх дав університет вітчизняній науці й культурі, думється про тих висококолих юнаків, які вийшли із цих стін, щоб зустріти за Дніпром Тараса Шевченка в його останній дорозі з Петербурга додому й у хвилину скорботи заприсягнути над ним на всежиттєве служіння народові.

Користуюсь нагодою, щоб подякувати друзям письменникам, з котрими упродовж літ довелося й доводиться пліч-о-пліч працювати в літературі. З цього університетського залу хочу також висловити вдячність усім читачам, чію підтримку я відчував і в дні повожі, і в часи лихі. Можу посвідчити: ще до того, як стати повсякденністю, туга за гласністю, мрія про життя більш демократичне жили вже в читачьких листах, жило в їхніх довірливих рядках устремління до соціальної справедливості, до лєнінської чистоти. Народ воістину вистраждав ці свої нові часи, нове мислення, революційне оновлення життя.

Вітаючи всіх, до кого адресуємось своєю творчістю, хотів би ще привітати звідси зовсім юного читача, хлопчика із степів, котрий з часом, може, теж опиниться тут, серед студентів вашого славетного університету. Не знаю імені того школярика. Прочитав про нього в одній південній молодіжній газеті. Десь торік, коли особливо гучно зчинилась ота аморальна кампанія проти вивчення рідної мови в школі, коли дорослі дяді, втрачаючи гідність, не соромлячись національної самозневаги, атакували директорів шкіл своїми заявами, «звільніть, мовляв, мою дитину від уроків рідної мови, дитя й без того первантажоне», — ось тоді якраз

той південний хлопчик, єдиний у своєму шостому класі, не захотів зрєктися рідного слова! Журналістка пише, як його умовляли, як на нього тиснули звідусіль, директор упрокував, одначе хлопчик, ніби той Галілей, стояв на своєму: «А вона крутиться»... Не знаю, що ним керувало. Може, сама інтуїція, чистота дитячої душі підказала, що дорослі дяді штовхають його на шлях ганебний, на шлях відступництва? А, можливо, батьки виявились людьми достойними, з почуттям гідності, людьми, що вмюють дорожити прекрасною мовою свого народу, розуміючи, як багато людина втратила б, занедавши рідне слово. Можливо, дано було їм усвідомити, чим є національна мова для кожного народу, адже з досвіду віків видно, що, скажімо, наші сусіди й брати, як от народ польський, чехи, словаки, болгари, в найдраматичніших випробах історії, на її ураганних вітрах, зберігши мову, саме завдяки їй духовно зберегли й себе — мова рятувала народів життя..

Так чи інакше, виникло бажання, вітаючи того невідомого південного хлопчика, підтримати його синівську вірність, чистоту і сказати, що і Шевченко, Франко, і Леся Українка, всі наші класики й сучасні письменники України писали і пишуть свої книги з думкою про ось такого нещадка, трудилися й трудяться для того, щоб юний наш друг виростав не безликим, не безпам'ятним, щоб завжди почував себе людиною в гідності, в честі, почувався рівним серед рівних. Уся наша література, вся духовна спадщина, що створювалась упродовж віків, вона для тебе, хлопчику, і для таких, як ти — для людей уже й завтрашнього дня! А що сьогодні ти поки що один у своєму шостому класі, то не журися. Бо хоч ти один, але ти не в меншості — ти в більшості, бо за тобою правда, і гідність, і честь! І хоч буватиме нелегко тобі, може, зазнаєш і глузувань, і принижень, одначе — віримо: ти переможеш! А ми всі, тут при-

сутні, давайте підтримувати міцний дух того юного степовика, який сьогодні дає урок синівської вірності багатьом.

Так, ми інтернаціоналісти. Ми дорожимо нашим соціалістичним братством, випробуваною співдружністю, яка забезпечила нам свого часу перемогу над фашизмом. Ми не маємо претензій до російського народу, він є і назавжди залишиться для нас братом. І не прекрасній російській мові — мові Пушкіна й Тургєнєва, Шолохова й Буніна — сьогодні ми адресуємо свій біль.

Маємо претензії передовсім до свого доморощеного бюрократе, різнолікого, меншого чи більшого, браконьєра, претензії наші до тих, закутих у лати бюрократизму, нищителів природи і духовних цінностей, до кадрових руйнівців, які роблять собі кар'єру (та ще, мабуть, і далі сподіваються робити), кар'єру на зневажанні української культури, мови, історії, що її вочи свавільно й безкарно відрєдаговують на свій примітивний кон'юнктурний лад. Ми вміємо відрізнати добро від зла, братерське почуття одних від національного нігілізму й сваволі інших, тих, для кого лєнінські заповіді давно вже перестали бути заповідями.

Проблеми літератури — це проблеми самого життя. У внятково складному світі нам випало жити. Виникла парадоксальна ситуація: науково-технічний прогрес, який у ХХ столітті так динамічно творився, набував усе масштабнішого розвитку, здавалось би, цілковито в ім'я людського добробуту, сьогодні часто, а може, дедалі навіть частіше обертається проти неї, проти людини, свого творця. Не марсіани ж отруюють нам чудові наші ріки, озера, загиджують моря й океани, з яких у відчай й протесті викидаються на берег навіть кити. Не інопланетяни ж вигублюють ліси планети, дуться відходами хімії все живе, несуть радіацію, не від них же зазнає ушкоджень той загадковий озоновий щит, який має оберігати

життя на Землі. Процес технічного розвитку не зупинити, це ясно. Але невже ми виявимося безпомічні проти могутнього технократа, котрий свої відомчі, честолюбні, часом явно корисливі інтереси ставить понад усе? До голосу громадськості, до різних гуманістичних застережень такий діяч у часи безгласності ставився явно зневажливо, само впевнений, глухий до життя, він проектував, затверджував у своїх кабінетах, що хотів, для своїх об'єктів визначав місця густонаселені або заповідні, тим-то й чорнобильські реактори йому здавалися бездоганними. Епоха гласності, перебудови створює винятково сприятливі умови для того, щоб на повну силу виявляв себе народний розум, інтелект творчий, далекоглядний, щоб рішучіше втручався в життя суворий народний контроль, невідкупна воля і вдумливість найширшої радянської громадськості, здатної мислити завбачливо, дбати не лише про себе, а й про майбутнє.

Для легковажності й гігантоманії не повинно лишатися місця. Гуманізувати науку, гуманізувати всі наші, часом не зважені всебічно, плани й проекти, тобто підпорядкувати їх цілковито інтересам людини — це вже велін-

ня часу, який має пробуджувати в кожному з нас чуття господаря, чуття відповідальності за все.

Знаємо, як Ленін до останньої хвилини жив турботою про згармонізованість життя народів Країни Рад, творчу взаємодію всіх націй і народностей, чітку долю він бачив у рівності, дружбі й братерстві. Ці високі гуманістичні думки нерідко забувалися тими, чийм стилем ставала сваволя, хто бульдозерами розтягував пам'ятки архітектури, наклеював на людей ярлики лише за їхню любов до рідної мови, історії, культури... Завдяки перебудові, гласності складається життєдайна атмосфера для духовного розвитку всіх без винятку народів багатонаціональної нашої Вітчизни. І хіба це злочин, що й ми, українці, в сім'ї братерських народів хочемо зберегти себе як духовну цілість, як націю, як народ з неповторною національною культурою, яка належить усім народам, належить, зрештою, культурі світовій.

Берегти маємо все! Зникнення якогось одного, на перший погляд, ніби навіть малокорисного представника флори чи фауни має усвідомлюватись як втрата вселюдська, втрата, гіркоту якої, мабуть, слова відчують лише нащадки. Так само і втрата мови

народу, хай навіть якогось нечисленного, збіднила б не лише лінгвістичну карту людства: вона неминуче збіднить і культуру вселюдську, зменшить генетичне багатство самого життя на Землі.

Насамкінець хочу звернутись безпосередньо до вас, дорогих наших студентів. Людській молодості властиво замислюватись над вибором шляху — вибирайте об'єктивно, Молодість свою можна змернувати, але можна й наповнити її найдоцільнішим змістом, тобто сумлінною, добросовісною працею для народу, синами й дочками якого ви є, народу, чийм ідеалом у майбутті постає вселюдське, інтернаціональне, справді гуманістичне братерство.

Відомо, як сьогодні ще багато в житті егоїзму, брутальності, жорстокосердя. Нам з вами ясно, що культуру й моральність всього, всього! — суспільства необхідно різко підняти, і кому ж за це сміливо, з відвагою братися, як не вам, молодім, обдарованим, людям уже XXI віку! Шлях не легкий, але, може, якраз він і виявиться найближчим до того, що зветься життям повноцінним, життям навіть із якимись ознаками щастя. Можливо, комусь випаде звідати й сліз на цьому шляху, але запевняю вас: звідаєте — й любові!

НАС УЖЕ ЧУЮТЬ В УКРАЇНІ!

КОМЕНТАР ВАЛЕНТИНА МОРОЗА ЗВУЧИТЬ НА УКРАЇНСЬКІЙ ТЕРИТОРІЇ

ТРИ РАЗИ НА ТИЖДЕНЬ

Понеділок, середа, п'ятниця — о 7-й год. вечора за Лондонським часом, на хвилі 31 м, або 9,830 кілогерц.

Ці коментарі транслюються на Україну з острова Сайпан і південного Ливану. На жаль, у Пів-

нічній Америці їх можна чути лише надуже сильному, професійному приймачеві, з острова Сайпан, бо у недільні програми радіо «Думки про Віру», передавані з Сан-Франціско, коментар Валентина Мороза покищо не включається.

УВАГА, ЖЕРТВОДАВЦІ!

Ми не маємо точних адрес деяких осіб, що пожертвували на Century Fund 100 дол. і більше, а отже мають право отримувати «Анабазис» безкоштовно один рік. Хто з цих осіб не одержить це число журналу — просимо зголосити адресу.

Д
Р
А
Б
И
Н
А
Д
О
Н
Е
Б
А

1,000,000

900,000

800,000

700,000

600,000

500,000

400,000

300,000

200,000

136,761

100,000

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ ФОНДУ СТОЛІТТЯ

У деталях звіт виглядає так:

На конті 1-го січня 1988	115,494.42
Пожертви від 1 січня до 1 червня 1988	28,750.84
Відсотки (інтерест) за цей період	2,429.68
Витрати за цей період	9,913.12
На конті 1 червня 1988	136,761.82

Високоповажаний Пане Морозе!

Ви задумали велику справу, яку повинні підтримати всі Українці, бо що може бути більш корисним для нас під цю пору, як незалежне українське радіомовлення на Україну і для інших народів про Україну в англійській і інших мовах.

Живе слово — це дуже важлива зброя, якою ми повинні завойовувати всіх, бо світ про Україну знає дуже мало, або й не знає нічого.

Щастя Вам Боже у Ваших намірах. Остаюсь з належною пошаною до Вас,—

МИРОСЛАВ ПАСТУШЕНКО

P.S. В залученні пересилаю чек на \$1,000 дол

Чеки висилайте на:

Century Fund

23 Armadale Ave
Toronto, Ont. M6S, 3W7
CANADA

За Фонд Століття

Рада Директорів:

Винників Дарія
Іванчук Іван
Капіцький Дмитро
Мороз Валентин
Нацюк Павло

НА КОНТІ ВЖЕ €

НОВА РУБРИКА: «ПОЖЕРТВИ ТИСЯЧОЛІТТЯ»

Заклик Джека Бурску: 1000-доллярова пожертва як пам'ятка про кожний рік нашого Тисячоліття!

Заклик пана Бурску: Тисячодоллярова пожертва як пам'ятка про кожний рік нашого Тисячоліття — є прикладом ПРОДУКТИВНОГО підходу до ювілею. Розмови, і розмови, і пікніки на траві — все це добре. Але найкраще вшанування Тисячоліття — це зрушити з місця потрібну, перспективну справу, дати продукцію в справі нашого Радіoproекту.

Хто приєднається до заклику пана Бурску?

Ім'я пана Бурску є першим у спеціальному списку, що називається «Пожертви Тисячоліття». Хто наступний?

ЇХ УЖЕ Є ЧЕТВЕРО — ТИХ, ЩО ПРИЄДНАЛИСЯ ДО ЗАЛИКУ ПАНА БУРСКУ. ІЗ ВДЯЧНІСТЮ ПОМИЩУЄМО ЇХНІ ІМЕНА І ЗАКЛИКАЄМО НОВИХ ЖЕРТВОДАВЦІВ ПРИЄДНАТИСЯ ДО НИХ.

ПОЖЕРТВИ ТИСЯЧОЛІТТЯ

1. Джек Бурску
2. Іванчук Іван
3. Пастушенко Мирослав
4. Н. Н.
5. Косар Леся (перший внесок — 500 дол.)
6. Хто наступний?

МАЄМО ЧЕТВЕРТОГО МЕЦЕНАТА

Із заповіту бл. п. Петра Чорного на Century Fund постуило 5000 доларів. Ця цифра складає половину суми, необхідної для титулу Мецената. Але оскільки це запо-

віт людини, що відійшла від нас, ми зачисляємо ім'я Петра Чорного назавжди до КЛЮБУ МЕЦЕНАТІВ.

Отже наш Клуб Меценатів

складається тепер з ЧОТИРЬОХ ЧЛЕНІВ.

Хто наступний?

СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ

(від 1 січня до 1 червня 1988)

Публікуємо пожертви у тому порядку, в якому вони приходили. Тому дехто може прочитати своє ім'я і два рази, коли жертвував два рази.

П. Різник — 10; І. Ронівчак — 5; М. Лисяк — 30; М. Грабовський — 20; С. Трутяк — 100; М. Норяк — 50; Д. Винників — 100; М. Хабурський — 200; Д. Ка-

піцький — 1000; П. Нацюк — 1000; Г. Бородач — 50; П. Петрук — 20; І. Колесник — 50; П. Глушаниця — 20; Л. Крохмалюк — 50; В. Коржанівський — 25;

А. Яблонська — 100; Я. Вайда — 25; М. Вовк — 40; С. Голик — 100; О. Данкович — 60; М. Когут — 50; О. Мазуркович — 50; Л. Чіх — 20; І. Сарабаха — 50; В. Немилівський — 140; Л. Боднарук — 50; А. Іванів — 20; Н. Н. — 10; Н. Семотюк — 20; Д. Винників — 67; В. Мазяр — 20; І. Михайлишин — 20; А. Вальницький — 20; М. Табака — 10; С. Пітуник — 5; О. Курдидик — 15; С. Минишин — 10; І. Шкляр — 5; І. Гладкий — 10; І. Мухаїр — 20; І. Крупка — 20; С. Яворський — 20; Т. Нарожняк — 20; П. Кміть — 20; М. Ситник — 20; О. Брага — 20; Л. Ситник — 20; А. Степінь — 20; В. Брага — 20; Я. Харкаліс — 20; О. Весоловська — 40; М. Голод — 20; Із заповіту бл.п. Петра Чорного — 5,000; О. Стельмах — 20; В. Антонович — 20; Я. Степанович — 20; О. Похмурський — 40; В. Швець — 20; Н. Н. — 30; Н. Н. — 40; К. Сорока — 20; Г. Хотиньцька — 20; М. Клименко — 50; І. Ріпецька — 20; А. Кучменда — 20; С. Харак — 20; Р. і С. Коченаш — 50; О. Федейко — 30; І. Яців — 20; О. Кецала — 20; І. Дутко — 50; М. Лесів — 10; Р. і О. Омицинські — 20; Я. Муж — 20; В. і П. Гнатюк — 20; О. Лазько — 100; Н.Н. — 40; С. Булак — 30; М. Кремніярівська — 100; С. Зубах — 20; І. Горіх — 20; П. Слободян — 60; М. Бойдуй — 20; Е. Роздольський — 10; А. Білинська — 50; Островська — 25; А. Ласько — 10; В. Богутін — 20; М. Смалюх — 1000; І. Галаган — 100; Н. Якімишин — 100; М. Лука — 20; І. Петрусяк — 100; С. Тхорик — 200; А. Атаманчук — 20; Ю. Палащук — 40; І. Рибка — 20; О. Найдюк — 10; Ю. Критюк — 20; М. Баністер — 20; М. Бабинчук — 10; Н. Н. — 40; С. Полюх — 20; П. Литвин — 20; М. Костюк — 20; М. Гошовська — 20; І. Дувало — 100; І. Млинарський — 25; І. Мельник — 20; П. Мричка — 23; І. Петрашківич — 30; Н. Яблонська — 20; Д. Марущак — 20; І. Бригідир — 20; М. Барановський — 40; М. Данилюк — 20; А. Кандюк — 50; П. Пільків — 20; В. Бирик — 20; Е. Швець — 20; В. Дулат — 50; С. Янківський — 1000; І. паркасевиц — 100; А. Ленко — 100; С. Романюк — 20; Б. Мельник — 100; Й. Роніш — 100; І. Коваль — 6; І. Островська — 15; С. Трасевич — 20; Л. Вахнянин — 20; Л. Домазар — 30; Н. Марин — 20; Я. Харкаліс — 20; М. Фішер — Слїж — 25; І. Федора — 15; М. Березовська — 20; І. Левицька — 20; Г. Степчук — 50; Р. Горбачевський — 100; Я. Скиба — 120; А. Андрушенко — 20; М. Штогринець — 30; Н. Колосовська — 20; Г. Біян — 20; Л. Неґрич — 100; Д. Міщук — 50; С. Булак — 20; Г. Андерст — 23; Л. Воробкевич — 50; І. Бойчук — 20; І. Колесник — 20; Р. Мамчин — 20; Б. Мусій — 25; Т. Моклович — 20; М. Довгенко — 100; Д. Микитенко — 66; Л. Ростенко — 100; С. Кухарчук — 50; М. Фейер — 100; І. Левицька — 20; Л. Медичка — 40; І. Лавринюк — 30; П. Ярема — 10; І. Шечук — 5; Я. Серединський — 20; М. Шутка — 6; М. Вікарчук — 10; М. Малиняк — 40; А. Паньків — 50; М. Дякуник — 20; Я. Голубицький — 100; Я. Короткий — 20; Д. Бідяк — 20; Д. Винників — 100; О. Гембатюк — 20; М. Колькін — 20; М. Романюк —

100; Н. Н. — 20; Н. Говорун — 20; М. Романко — 50; С. Серденко — 200; В. Дулат — 40; Т. Климів — 20; М. Максимець — 20; О. Р. Б. — 100; Н.Н. — 100; М. і М. Загребельний — 100; Л. Ситник — 40; С. пеленська — 25; І. Кравченко — 20; Ю. Ганас — 25; Л. Домазар — 40; Н. Семотюк — 20; Л. Коршун-Федоренко — 20; Ю. Пачовський — 20; В. Вергановська — 20; Б. Антонишин — 50; М. Троян — 20; П. Грицак — 50; Н. Лоцуняк — 50; Я. Король — 40; О. Слюзар — 50; Р. Трохим — 100; В. Магун — 50; Н. Ненадкевич — 25; І. Керничний — 25; З. Рейнарович — 20; Р. Навроцький — 100; О. Дяденюк — 100; Я. Оприско — 25; В. Яцків — 25; Д. Комілевська — 20; О. Капніцький — 50; О. Левицький — 30; І. Куземчак — 30; О. Старостяк — 25; Я. Савка — 20; І. Рікс — 20; І. Липка — 25; І. Ціхоцький — 40; Г. Баран — 20; Н. Н. — 20; Е. Апостолок — 5; Ю. Самійленко — 10; П. Корлятович — 20; Б. Тарнавський — 10; М. Мичковський — 25; В. Кіндрат — 60; В. Ліцинський — 10; М. Гойкіш — 5; М. Філяк — 100; Н. Косевич — 30; О. Весоловська — 20; Л. Домазар — 40; Я. Ганас — 25; Д. Площанська — 20; П. Ніцпон — 30; З. Роговська — 20; А. Дімов — 500; Н. Н. — 40; Н. Н. — 20; Н. Н. — 25; М. Кулик — 30; Ю. Гавриш — 50; Д. Капіцький — 2000; М. Кремніярівська — 100; С. Трасевич — 20; Клуб сеньйорів «Бесіда» (Торонто) — 200; Й. Палюх — 20; М. Марущак — 50; М. Бандурка — 20; Н. Н. — 25; Г. Рєкучий — 20; М. Юречко — 40; Ф. Пінязь — 25; К. Фэдсон — 200; В. Луцак — 20; Е. Обновлена — 20; С. Палюх — 20; М. Петрів-Давосил — 40; Астра Міт Продактс — 50; «Данія» — 50; Юкреїніяк Серамік Сентер — 20; Арка Шуз — 20; Вестенд Фармасі — 50; Свонсі АїДжіЕй — 15; А. Міщук — 20; П. Середюк — 20; Ю. Дехнич — 10; Я. Оришківич — 50; П. Круцько — 50; М. Володимиров — 20; Ю. Менцинський — 10; П. Бурковський — 10; Ф. Водяницький — 10; Т. Кизій — 10; М. Кміть — 10; В. Войтович — 10; О. Строцька — 100; І. Данько — 10; І. Гордіїв — 20; М. Євсєвський — 20; В. Савчак — 10; Н. Н. — 1000; М. Балук — 20; С. Ласічук — 20; П. Грицай — 20; Л. Вахнянин — 20; І. Пилюк — 50; М. Спира — 20; С. Цимбалюк — 50; М. Пастушенко — 1000; Д. Лоцуняк — 50; І. Дувало — 100; Л. Остринська — 20; А. Біжак — 25; Н.Н. — 100; М. Штика — 25; І. Іванчук — 1000; І. Гошовська — 20; Т. Ганкевич — 25; А. Гладилович — 25; М. Сахарин — 40; Я. Бандурак — 50; М. Гошовська — 20; Л. Бульчак — 20; Ф. Миколаєнко — 111; В. Стрихар — 100; С. Палюх — 20; Р. Барабаш — 25; Л. Косар — 500; Н.Н. — 20.

**Усім добрим людям, які
започаткували Фонд Століття
— щире спасибі!
Чекаємо нових пожертв!**

СВІДЧЕННЯ СИЛИ? — НІ, ДОКАЗ СЛАБОСТІ!

Дійсно: гістерія навколо Дем'янюка є доказом кризи в Ізраїлі. В описі, який подаємо нижче, є одна ключова фраза, яка пояснює все. Юрба, що казилась і танцювала після оголошення смерті Дем'янюкові, вигукувала: «Ізраїль буде жити!». На перший погляд — дивно... При чому тут міліція, коли грім порося вбив? — каже українська приказка. Яке відношення має Дем'янюк до життя Ізраїля?

У тому-то й річ! Їм не ходить про Дем'янюка! Увесь процес, і гістична атмосфера навколо нього є по суті наркоманією, з допомогою якої хочуть заглушити власний страх. Ізраїльська армія, що вважається наймодернішою в світі, не може виграти війну з палестинськими хлопчачками, які озброєні лише камін-

ням. Це — фіяско! А що ж буде, коли рушить увесь арабський світ? Чи буде Ізраїль жити? Вони все менше вірять у це. Земля втікає з-під ніг. Щоб заглушити цю тривогу — найкраще когось повісити, і цим заспокоїти себе: мовляв, ми сильні, ми можемо знищити або помилувати.

Рут Окунєва теж живе в Ізраїлі. Але вона дивиться на справу більш нормально. Увесь тон її статті каже: Ні, Ізраїль не має шансів жити, якщо ця гістична атмосфера збережеться. Як хочете жити — мусите навчитись нормально співіснувати із світом, з чужими; байдуже, чи то Українці, чи Палестинці. Іншого виходу немає.

Р. Окуньова в обороні Дем'янюка

Вельмишановний громадянин
Президент Держави Ізраїль
Х. Герцог.

Вельмишановний Голова
Верховного Суду Держави
Ізраїль.

Я звертаюся до Вас з проханням про помилування І. Дем'янюка. 26 квітня 1988 року окружний суд Єрусалиму виніс Іванові Дем'янюкові смертний присуд при недостатчій, а вірніше при повній відсутності доказів, без удokumentованого обґрунтування, на основі самих тільки суперечливих свідчень сумнівних свідків, оскільки обвинувачення не пред'явлено на суді ні одного документу підтверджуючого вірогідність кожного із них як свідка:

а) в характері свідків обвинувачення представило людей із змієними прізвищами, виправленими роками і місцем народження, з сумнівними біографіями;

б) судові не були представлені документи з вказанням, де були ті люди в 1942-43 роках і що вони в той час робили;

в) судові не були пред'явлені документи підтвердуючі час їх перебування в «Треблінці - 2» і функції, які вони виконували в тому концтаборі;

— фальшивка, котра по суті являється алібі для обвинуваченого, поскільки в ній навіть не задується про Треблінку;

а) пізнання свідками Дем'янюка способом показання пальцем на ньо-

го, одинокого сидячого на лаві підсудних — не є пізнанням;

б) пізнання людини свідками без попереднього пізнання і без документального potwierдження, а тим більше через 45 (сорок п'ять) років — взагалі не називається «пізнанням»;

— без установлення складу злочину Дем'янюка:

а) без установлення особи обвинуваченого не можна приписувати йому злочину;

б) суд не представив жодного документу про перебування Дем'янюка в Треблінці в 1942-43 роках в характері ката: ні одного списку обслуговуючого персоналу, табірних наказів чи інших документів, в котрих вказувалося б ім'я Дем'янюка;

в) на суді не було представлено документально potwierженого списку осіб вбитих в таборі смерті «Треблінка - 2» — взагалі і осіб вбитих Дем'янюком особисто;

г) суд не конкретизував складу злочину ймовірного злочинця або доказу, що Дем'янюк вбив 850 тисяч Євреїв — абсурд.

Суд, який виносить смертний присуд людині на основі таких доказів — суд несправедливий і незаконний.

Світ обурений способом ведення суду і жорстокістю присуду. Якщо той присуд буде затверджений, то це

— дискредитує Ізраїль як правову державу,

— спровокує світову громадськість, в першу чергу в Україні на неадекватну й оправдану реакцію й приведе до можливих погромів.

Світ обурений кровожадною реакцією публіки в залі суду від оголошення смертного присуду: оплесками, криками захоплення, піснями й танцями «врятованих від катастрофи», гістичною радістю ізраїльської преси, безвідповідальними заявами «представників народу».

Сором і ганьба!

Помста і справедливість не ходять впарі. Цивілізований світ не привик міряти високі почування людодідськими мірками.

Страдаючий народ — великодушний народ. Він не буде мститися на іншому народі в особі його невинного представника.

Страдаюча людина — не буде радити страданнями іншої людини, навіть якщо та інша людина його ворог.

Люди, які стоять при кермі справедливості не повинні потакувати незмінним інстинктам товпи.

Нехай останнє Ваше рішення буде не помста, а справедливість.

Для того у Вас є все — право і влада.

СПАСІТЬ ДЕМ'ЯНЮКА!

30 квітня 1988 року.

д-р історії Рудь Окуньова дослідник проблем жидівської історії, сионізму і Катастрофи. Автор відкритого листа Л. Брежнєву «Странные аналогии» і ряду інших праць.

По жертви на «Анабазис» — в наступному числі.

